

Huomioita työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (HE 87/2020vp, HE 114/2020 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan etäkuuleminen 23.9.2020

Peppi Saikku, VTT, erikoistutkija,
Sosiaalipolitiikan tutkimusyksikkö

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Taustaa

- Valtion ja kuntien välinen työn- ja vastuunjako työllisyyden ja työttömyyden hoidossa on vaihdellut > erityisesti 1990-luvun puolivälistä lähtien kuntien vastuuta pitkäaikaistyöttömien työllistymisen edistämisestä on lisätty (Saikku 2018)
- Euroopassa erilaisia rakenteellisia ratkaisuja, Suomessa esimerkiksi on haettu erityisesti ns. Tanskan mallista
- Kolmas kuntakokeilu > tarvitaan linjaus siitä, millä mallilla edetään (Juvonen-Posti ym. 2020)

Lähtökohtia THL:n asiantuntijalausunnolle

- Lausunto keskittyy HE 87/2020 vp
- Tärkeää kehittää ns. heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakasryhmien palvelujen saatavuutta, yhteensovittamista ja tarkoituksenmukaisuutta
- Lausunnossa otetaan esille asioita, joita tulisi vielä huomioida kokeilun valmistelussa ja toimeenpanossa:
 - 1) Monialainen palvelu
 - 2) Asiakkaan näkökulma
 - 3) Koronaepidemian seuraukset
 - 4) Tutkimus ja arviointi

1) Monialaisen yhteistyön varmistaminen ja edistäminen, myös lähitulevaisuudessa

- Palvelujen yksilöllinen yhteensovittaminen
 - > kuntien työllisyys- ja elinkeinopalvelut, sosiaali- ja terveystalvet, koulutus ja opetus jne.
- Miten kokeilu sovitetaan yhteen muiden samanaikaisesti toteutuvien sote-uudistukseen liittyvien ohjelmien kanssa, esim. Työkykyohjelma?
 - > miten rakennetaan toimintamalleja vuoteen 2023, jolloin maakunnat vastaavat sote-palveluista?
- Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) toteutus epäselvä
 - > miten varmistetaan lainmukainen toteutus niin kuntakokeilukunnissa kuin etenkin kokeilun ulkopuolella olevissa kunnissa?

2) Asiakkaan näkökulman huomiointi

- Asiakkaan näkökulma on hyvin heikosti esillä
 - > kokeilu vaikuttaa väistämättä asiakkaiden saamaan palveluun niin kokeilukunnissa kuin niiden ulkopuolella
 - > kokeilun lyhyt kesto voi johtaa epäselvyyteen/ asiakkaan pompotteluun
 - > heterogeeninen asiakaskunta
- Sen varmistaminen, että TE-toimistoissa on riittävä palvelu niille heikossa työmarkkina-asemassa oleville ihmisille, jotka eivät siirry kuntakokeiluun
- Monialaisen palvelun tarvetta on myös muissa asiakasryhmissä, esim. ikääntyneet tai osatyökykyiset ansioturvaa saavat työttömät
- Olisi myös syytä vielä tarkentaa, miten asiakasosallisuus toteutuu ja varmistetaan paikallisissa kokeiluissa

3) Koronaepidemian moninaiset seuraukset

- Koronaepidemian etenemistä ja siitä johtuvia seurauksia on vaikea ennakoida
- Työttömyyden kasvu näkyy kuntakokeilun asiakasmäärissä, tulevaisuudessa mahdollisesti vielä enemmän
- Epidemia vaikuttaa myös kuntien palveluihin
 - > mm. terveydenhuollossa arvioidaan olevan kasautunutta palvelutarvetta (Honkatukia ym. 2020)
 - > epidemian voimistuminen voi vähentää mahdollisuuksia yksilölliseen kasvokkaiseen lähipalveluun kunnissa
 - > kunnilla ja asiakkailla on erilaisia valmiuksia digitaalisten tai muiden vaihtoehtoisten palvelujen käyttöönottoon (Eronen ym. 2020)

4) Tutkimusta ja arviointia tulisi suunnata uudelleen reunaehdot huomioiden

- Kokeilun vaikuttavuuden tutkimus ja arviointi
> annettu tutkimusasetelma ei mahdollista selkeää koeasetelmaa ja vaikutuksia esim. työllistymiseen voi olla vaikea todentaa
- Tutkimuksen ja arvioinnin painopistettä voitaisiin siirtää esim. monialaisiin palvelukokonaisuuksiin ja kuntouttavaan työtoimintaan sekä asiakkaiden kokemuksiin henkilökohtaisen palvelun saatavuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta
- Olisiko myös tarpeen tutkia miten eri palvelut toimivat niiden kohderyhmään kuuluvien osalta, jotka eivät ole kokeilussa?
- Työmarkkina- ja etuussiirtymiä koskevan tutkimustiedon osalta olisi varmistettava resurssit kokeilun jälkeen toteutettavalle seurantatutkimukselle

Kiitos!

Viitteet

Eronen, Anne ym. (2020) Sosiaalibarometri 2020. Soste ja THL.
<https://www.soste.fi/sosiaalibarometri/sosiaalibarometri-2020/>

Honkatukia, Juha ym. (toim.) (2020) Koronavirusepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. THL:n seurantaraportti, viikot 35–36/2020, 9.9.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020052038462>

Juvonen-Posti, Pirjo & Saikku, Peppi & Turunen, Jarno (toim.) (2020) Elinikäistä osallistumista vai elämää työ edellä? Työikäisten monialaisten palveluiden yhteensovittaminen ja vaikuttavuuden arviointi – loppuraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 40/2020.

& Työikäisten monialaisille palveluille politiikkarajat ylittävä strategia. VN TEAS Policy brief 32/2020.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-916-5>

Saikku, Peppi (2018) Hallinnan rajoilla. Monialainen koordinaatio vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämisessä. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 74. Helsingin yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3303-8>